

ENHET
Enheten för Avtalsfrågor
HANDLÄGGARE
Tobias Sjöqvist

DATUM
2023-05-25
ERT DATUM
2023-06-16

DIARIENUMMER
20230095
ER REFERENS
Fi2023/01006

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Remiss angående Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för alla utförare av kommunal verksamhet

Sammanfattning LOs remissvar

Förslaget innebär att kommuner och regioner i framtiden skulle behöva reglera mål och riktlinjer för den egna verksamheten på samma sätt som de måste för den privata, i den utsträckning det förekommer privata utförare av den kommunala verksamheten.

- LO avstyrker förslagen i promemorian i sin helhet.
- LO anser inte att det i promemorian redovisats något behov för varför den föreslagna förändringen skulle vara nödvändig.
- LO anser inte att det tydligt framgår av promemorian om den föreslagna förändringen innebär någon materiell förändring vad gäller mål och riktlinjer. Eftersom det inte är utrett vilka konsekvenser en sådan förändring skulle innebära anser LO att lagstiftaren måste tydliggöra att det förslaget inte innebär någon sådan förändring.

Utveckling av LOs resonemang

I promemorian Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för alla utförare av kommunal verksamhet (Fi2023/01006) föreslås att det program med mål och riktlinjer som kommun- och regionfullmäktige ska besluta för privata utförare enligt 5 kap. 3 § kommunallagen ska gälla för verksamhet som bedrivs av privata utförare, också ska gälla för verksamhet som bedrivs i egen regi. Syftet med förslaget är att den kommunala verksamheten ska vara underlagd samma krav på mål och uppföljning som den privata, och att det därigenom ska råda likvärdiga villkor för privata utförare och kommuner och regioner i verksamhetsområden där det finns privata utförare. LO anser inte att promemorian redovisat några brister eller problem i nuvarande ordning eller andra skäl som skulle motivera tänkt förändring – annat än ett principiellt resonemang om att det anses önskvärt med likvärdiga villkor för utförare av kommunal verksamhet.

Det finns redan krav på kommuner att de ska ha mål och uppföljning för den egna verksamheten.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

I promemorian nämns att det av 6 kap. 6 § kommunallagen att de kommunala nämnderna ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt och de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Socialnämnden ska till exempel enligt 3 kap. 3 a § socialtjänstlagen se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och unga.

LO anser att det inte tydligt framgår huruvida den föreslagna förändringen innebär en materiell förändring. En möjlig tänkbar förändring skulle kunna vara att kommunfullmäktige måste besluta om att det ska vara samma mål för den egna verksamheten som för den delen av verksamheten som bedrivs av privata utförare.

En sådan materiell förändring går att utläsa delvis på en rad ställen. I promemorian skrivs att den föreslagna bestämmelsen inte reglerar vilka mål och riktlinjer som bör finnas, men att det saknas anledning att ställa olika krav på kommunal verksamhet beroende på vem som är utförare (s. 8). Vidare står det att programmet bör ange samma mål och kvalitetsindikatorer (s. 9). Senare står det att fullmäktige ska anta ett program med mål och riktlinjer oavsett utförare (s. 10).

Om det inte framgår tydligt huruvida verksamhet som bedrivs i samma regi ska ha samma mål som de privata finns det en risk för att en domstol skulle kunna komma fram till att så är fallet och ogiltigförklara fullmäktiges beslut om detta innehåller olika mål för den verksamhet som ska bedrivas i egen regi jämfört med den verksamhet som bedrivs av privata utförare.

LO vill här erinra om att den verksamhet som kommuner bedriver i egen regi kan och bör ha helt andra mål och förutsättningar än den som bedrivs i privat regi.

Ett primärt mål för ett aktiebolag, som är verksamt inom välfärdssektorerna, är att sänka sina kostnader i syfte att förbättra företagets förutsättningar att konkurrera om upphandlingskontrakt och kapitalinvesteringar. Genom att sänka kostnader skapas en förbättrad lönsamhet för aktieägarna och deras avkastning per investerat kapital kan öka. I princip kan dessa mål nås genom att sänka vilka kostnader som helst. I många av de kommunala verksamheter där det finns privata utförare finns det betydande möjligheter att sänka kostnader genom att vara selektiv med vilket kundunderlag som ska få tillgång till utförarnas tjänster, eller genom att erbjuda de tjänster som de får bäst avkastning på att utföra. De privata utförarnas ansvar gentemot en kommuns invånare regleras i det avtal som tecknas mellan kommunen och företaget. Det ligger i den privata utförarens intresse att maximera ersättningen som utgår enligt detta avtal och samtidigt minimera de egna motprestationerna, enligt logiken ovan. Detta kan få olika utfall beroende på hur det specifika avtalet är konstruerat.

Eftersom de privata utförarna konkurrerar med både andra utförare och i vissa fall med kommunens egen verksamhet ligger det också i deras intresse att inte dela med sig av information om på vilket sätt de maximerar den utgående ersättningen enligt gällande kontrakt. Även om det ligger utanför omfånget som täcks av föreliggande promemoria, så anser LO att det behövs ytterligare förstärkningar i den lagstiftning som reglerar insynen i de privata verksamheterna som opererar i välfärdssystemen.

I kontrast till de privata utförarna måste kommuner med sin verksamhet utgå från de plikter de har genom olika lagar, till exempel socialtjänstlagen. I plikterna ingår ett så kallat huvudmannaskap för verksamheterna vilket lite förenklat innebär att de har det övergripande ansvaret för att invånarna i kommunen får tillgång till tjänster som når upp till viss kvalitet och kvantitet. De krav som ställs på kommunerna innebär att de både har ansvar för att den delen av verksamheten som de överlåtit till de privata utförarna ska fungera, samt att de ska erbjuda fullgoda tjänster även till de invånare som av olika anledningar inte kan, eller vill, få tillgång till de privata utförarna.

LO anser att skillnaderna i den logik som en kommun har, och måste ha, för sin verksamhet, jämfört med den logik som driver ett vinstdrivande aktiebolag innebär att det inte finns förutsättningar att ha samma mål för verksamhet som bedrivs i egen regi som den som bedrivs av privata utförare. De eventuella konsekvenser ett sådant beslut skulle få måste under alla omständigheter anses underutredda. Därför anser LO att eventuella otydligheter härom måste förtydligas i en framtida proposition. I brist på sådana förtydliganden avstyrker LO de föreslagna ändringarna.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Tobias Sjöqvist
Handläggare